

CONTRA LA LIQUIDACIÓ DEL CIRCUIT TEATRAL VALENCIÀ I LA DEGRADACIÓ DE LES ARTS ESCÈNIQUES VALENCIANES PER PART DE LA GENERALITAT VALENCIANA

INFORME

L'assemblea extraordinària de gestors culturals i programadors dels teatres i sales municipals membres del Circuit Teatral Valencià (CTV), celebrada a València el passat 25 de gener de 2010, acordà emetre un comunicat on es pronunciava frontalment en contra de l'anunciada decisió de la Conselleria de Cultura de modificar substancialment, mitjançant una nova Ordre, l'estatus i el funcionament del CTV. Així mateix, l'assemblea extraordinària de l'Associació de Gestors Culturals del País Valencià, celebrada el 12 de gener, havia emés també un manifest en el mateix sentit. Examinada ara amb deteniment l'esmentada Ordre 1/2010, de 26 de gener (GOGV de 28 de gener), i estimant que suposa en efecte la virtual liquidació d'esta important xarxa cultural que és el CTV, hem redactat este INFORME, que fonamenta aquell primer pronunciament tant dels programadors del Circuit com de l'Associació de Gestors Culturals i pretén refundre, completar i ampliar els seus arguments:

1. El CTV fou creat fa quasi 25 anys amb la idea primordial de potenciar i estendre la programació teatral estable i professional en els municipis de la nostra comunitat. La pertinença al CTV donava dret a rebre una reduïda aportació econòmica per ajudar a costejar la programació teatral del municipi, aportació fixada i coneguda anualment per cada municipi, i que es materialitzava amb l'abonament directe, des del capítol II, del 50% del cost de cada funció concertada. Els municipis havien de complir diverses condicions per ser-ne membres i per mantenir-s'hi, entre d'altres comptar amb unes instal·lacions adequades i convenientment equipades per a la digna exhibició de teatre i dansa professionals, tenir al capdavant, com a programador, un gestor cultural professional i programar almenys 10 funcions professionals a l'any, 6 d'elles de producció valenciana.

Esta fórmula, acompanyada per un alt grau d'informació compartida i de coordinació entre els municipis membres del CTV, ha potenciat i estés enormement la programació cultural en la Comunitat Valenciana, ha impulsat molts altres municipis a pujar al tren de la difusió cultural i ha convertit el CTV en el veritable instrument de descentralització cultural, en un autèntic motor de desenvolupament cultural i, en molts moments del passat, en un referent o model per a altres comunitats autònomes. Sense el CTV, sense esta espècie de simbiosi Generalitat-Ajuntaments, els nostres ciutadans no haurien pogut accedir al gaudi de la variada creació artística de dins i de fora de la Comunitat Valenciana. El CTV era un model que semblava destinat a créixer i a ampliar-se,

malgrat que la contribució de la Generalitat s'havia reduït en proporció al nombre d'ajuntaments que s'hi incorporaven, i també a la creixent inversió d'estos en programació cultural. Les últimes dades disponibles, referides al 2008, mostren que la inversió del conjunt dels 63 ajuntaments del CTV en programació cultural fou més de quatre vegades major que la de la Generalitat, ja que esta representava menys del 20% de la inversió total.

2. L'Ordre 1/2010, que acaba d'aprovar la Conselleria de Cultura, va en la direcció contrària. Es tracta d'una decisió doble: per una banda, redueix significativament el pressupost que es destinà durant el 2009 a sufragar la programació de teatre i dansa dels 63 municipis (de més d'un milió d'euros es passa a 800.000) i per altra, trasllada esta quantitat del capítol II (despesa directa o corrent) al capítol IV (subvencions), la qual cosa significa que es repartirà, ja no entre els municipis del CTV, sinó entre tots els municipis de la Comunitat (al voltant dels 500), que desitgen i pugen optar a estes ajudes.
3. Resulta obvi que, amb esta doble mesura, els 63 municipis del CTV veuran reduïda de forma dràstica l'ajuda de la Generalitat. Esta ajuda, a més, ja no serà ponderable, fixa, coneguda prèviament i efectiva a l'hora de programar, sinó només la vaga expectativa d'una subvenció molt menor, que els ajuntaments només coneixeran cap al segon semestre de l'any i l'import de la qual només podran veure ingressat l'any següent.
4. Des que es va conèixer per primera vegada l'anunci de la mesura que anava a adoptar-se d'immediat –en la reunió del Consell Rector dels Teatres de la Generalitat Valenciana (TGV) de 21 de desembre passat–, la Conselleria es mostrà disposada a imposar, sense cap consens, una nova Ordre que implicava de fet la liquidació real del CTV. La Conselleria de Cultura i la Direcció General dels TGV han ignorat sistemàticament els professionals de la gestió i la programació cultural, fins al punt de no respondre ni tan sols a la petició de reunió formulada per la Junta Directiva del CTV. La desconsideració envers estos professionals, que representen des de fa anys els seus ajuntaments davant TGV, ha arribat fins i tot a la desqualificació més insuportable. La Direcció General evità per tots els mitjans convocar una assemblea del CTV, que haguera reclamat explicacions de la mesura que pretenia imposar. S'ha tractat inclús d'impedir la celebració de l'assemblea, una vegada que els programadors s'autoconvocaren a ella. La manca de respecte institucional, al nostre parer, no es limita als programadors, sinó que afecta els ajuntaments als quals ells representen.
5. Atesa la importància de la mesura i les seues conseqüències, pensem que tampoc no s'han mantingut les més elementals formes de cortesia a l'hora de comunicar-ho als directament afectats. Un simple fax d'un funcionari dirigit als programadors del CTV no pot ser, de cap manera, la manera més apropiada ni institucional de comunicar-la als ajuntaments. La instància política directament responsable de la decisió estava obligada a comunicar-ho oficialment als ajuntaments membres del CTV. I, en tot cas, devia d'haver comunicat les seues intencions amb temps suficient per tal que els ajuntaments afectats pogueren al·legar o expressar les seues reserves.

6. Resulta també una sorprenent falta de respecte institucional el fet que no es contactara ni es reunira en cap moment amb els regidors i alcaldes membres del CTV i només se'ls citara, amb presses i corregudes, quan es va saber que els programadors s'havien autoconvocat a una assemblea. En eixe moment és quan se'ls convocà a la Conselleria, el mateix dia i a la mateixa hora en què es reunien els programadors, amb l'evident propòsit de desactivar la seua crítica.
7. Que esta improvisada reunió no estava destinada a consensuar la mesura amb els ajuntaments ho prova el fet que l'Ordre està datada el dia següent a la reunió, la qual cosa fa pensar que ja estava prèviament preparada i tramitada, tal vegada fins i tot signada, i, en conseqüència, la reunió no fou sinó un mer formalisme sense intenció d'escoltar els ajuntaments. Tot això configura un estil d'actuació opac, impositiu i escassament institucional i democràtic.

Per altra banda, esta inusitada precipitació ha perjudicat ja enormement els ajuntaments pertanyents al CTV. La majoria d'ells hauran d'incomplir contractes ja subscrits, inclús amb alguna funció ja realitzada en bastants casos, contractes en els quals, com es feia durant molts anys, es compartia al 50% amb TGV el cost dels caixets. D'altres hauran de ser anul·lats i d'altres hauran de procedir d'immediat a cancel·lar representacions ja programades. Calia actuar amb tanta pressa i opacitat?

8. Tot i que s'haja intentat presentar l'Ordre com a innòcua, no pot dissimular-se la transcendència d'esta modificació. El canvi de naturalesa de la partida pressupostària que ajudava a costejar la programació d'espectacles de teatre i dansa en les sales del CTV suposarà una notable reducció econòmica de les ajudes, tant particulars com globals, tot imposant una gran complicació administrativa i de planificació que dificultarà enormement la tasca de la programació cultural dels ajuntaments. Però, a més, implica de fet la liquidació del CTV en canviar la filosofia de les ajudes i convertir-les en una simple "borsa de subvencions", que s'ofereix mitjançant una concurrència competitiva i que, per altra banda, s'assignaran *discrecionalment*, com es desprén dels criteris de valoració i del procediment de concessió que estableix l'Ordre. A tot això cal afegir que la competència en la instrucció del procediment i en la proposta de resolució definitiva de les subvencions es reserva en exclusiva a la Directora General de TGV qui, també, tindrà la facultat de designar els sis membres de la comissió de valoració, que ella mateixa presidirà.
9. Els primers efectes d'este canvi són ja visibles en les programacions cancel·lades per diversos ajuntaments, que ja saben que mai no podran atényer un nivell d'ajudes com el que havien rebut com a membres del CTV. Altres ajuntaments hauran d'augmentar notablement els seus pressupostos per a la programació cultural, tot assumint obligacions que correspondrien a la Generalitat, segons es desprén de la legislació de règim local i de les transferències de l'Estat. Tot això accentuarà la ja escandalosa desproporció en la despesa cultural entre els ajuntaments i la Generalitat, desproporció que és característica de la nostra Comunitat i que ens situa a la cua en comparació amb altres comunitats autònomes.

Aquells ajuntaments, tanmateix, que no estiguen en condicions d'eleva la seua despesa cultural començaran de seguida a cancel·lar o reduir considerablement

les seues programacions, amb un retrocés efectiu de l'activitat, que no deixarà d'afectar a l'oferta de les companyies, que es recolzava fins ara en la seguretat d'aquella demanda municipal.

10. Un altre efecte immediat d'esta mesura serà la desarticulació de l'estructura del CTV, amb els seus 63 professionals de la gestió cultural, els quals, si bé de vegades han resultat molestos i crítics amb l'administració autonòmica, ningú no els podrà negar un paper protagonista en la dinamització cultural de la nostra Comunitat. Bona part del treball dels programadors, les reunions per a coordinar-se, examinar propostes de gires de companyies valencianes o de fora, estudiar els costos de producció i exhibició, els criteris de programació, les estratègies de captació i fidelització de públics, els criteris per a millorar els equipaments escènics, etc., deixa de tenir sentit. No hi haurà més reunions, no hi haurà més CTV. La desarticulació d'este circuit permetrà a la Generalitat assumir el control absolut en el sector de les arts escèniques.
11. Altres efectes col·laterals tenen a veure amb el mateix funcionament de la programació d'activitats teatrals als municipis, que es veurà dificultada fins a fer-la quasi inviable: si els programadors han de tancar tota la programació del 2010 en 20 dies (enguany abans del 20 de febrer), i així cada any, què passa amb les noves produccions?, què han de fer les companyies i les productores amb els seus projectes: els cancel·len, els posposen, els acceleren per estrenar abans del 20 de febrer, han de modificar tota la seua dinàmica per estrenar sempre a final d'any o a començament del següent, per tal de poder entrar en eixes programacions que es tanquen només comença l'any?, produiran totes al mateix ritme i estrenaran al mateix temps? I els programadors, quina capacitat de programació els queda per a la resta de l'any?, quina flexibilitat?, hauran de rebutjar tot allò que no s'estrene des del 20 de febrer en avant?. Tot açò és un autèntic despropòsit.
12. Tot i que s'ha intentat presentar com a beneficiosa per al mateix sector teatral, es fàcil descobrir l'amenaça que suposa per a este. L'Ordre obliga a programar el 80% de companyies valencianes per a rebre alguna subvenció. És difícil que este límit pugua complir-se en totes i cadascuna de les temporades sense que algunes companyies hagen de repetir en les sales any darrere d'any perjudicant així la necessària varietat de la programació. No és gens fàcil haver d'escollir 8 companyies entre només unes poques desenes de produccions valencianes i només 2 entre els centenars de produccions no valencianes. La lògica diu que els programadors, obligats a contractar un mínim de 8 companyies valencianes amb una pobra subvenció, intentaran regatejar o negociar a la baixa els caixets, fins asfixiar les companyies valencianes i/o hauran de programar les de menor cost, les de caixet més pròxim al teatre amateur.

El percentatge obligat del 80% de companyies valencianes és injust per als municipis, que no rendibilitzaran convenientment els seus pressupostos de cultura; és inconvenient per als ciutadans perquè els escatima la rica varietat artística de l'Estat Espanyol i és perjudicial per al sector valencià de les arts escèniques perquè coarta les condicions de producció i exhibició i perquè, a més

a més, podria dificultar les relacions i intercanvis amb altres circuits i xarxes d'altres comunitats autònomes.

13. Amb les quantitats màximes que estableix l'Ordre (20.000 €) serà impossible complir amb l'obligació d'arribar a les 10 representacions professionals. Amb un pressupost de 40.000 € (20.000 de la subvenció i 20.000 de l'aportació municipal) el caixet mitjà de les 10 representacions professionals serà de tan sols 4.000 €. ¿Com han de programar els municipis que reben sols 8.000 €, que és la xifra que probablement rebran bona part dels sol·licitants? Només alguns municipis del CTV estarien en condicions de complir este requisit, a condició que, com venim reclamant des de fa anys, s'incrementara l'ajuda directa que rebíem abans. L'Ordre va justament en la direcció contrària, en reduir l'import total d'esta ajuda i passar-la al capítol 4 de "subvencions".
14. Així, en passar al capítol IV (subvencions) les ajudes per a programació teatral, hauran de repartir-se entre molts més municipis, per la qual cosa les quantitats disminuiran sensiblement. Cal tenir en compte que l'import mitjà de la subvenció seria de només 12.700 € si concorregueren els 63 membres del CTV; de 8.000 € si foren 100 els ajuntaments que reberen subvenció; de 5.300 € si foren 150 municipis i de només 4.000 € si en foren 200... Però la Comunitat Valenciana té més de 500 municipis!

Per altra banda, pareix lògic deduir dels criteris de valoració que els municipis que invertisquen més en programació rebran major subvenció. Per això cal pensar que els 33 municipis que superen sovint els 50.000 € d'inversió municipal anual rebran la subvenció màxima de 20.000 €. Si això fóra així, només quedarien 140.000 € per a la resta dels municipis, és a dir, 2.000 € per a cadascun (si són 100 el total de municipis que sol·liciten la subvenció, xifra més que probable, fins i tot curta). Cal tenir en compte que caldrà afegir, a més, les sales privades amb convenis subscrits amb l'administració pública.

Haurem de reconèixer que esta limitació pressupostària i l'obligació d'incloure 10 companyies professionals garanteix que seran molts els que renunciïn i es conformen amb programacions exclusivament amateur.

15. Per altra banda, sembla que no estem davant una mesura aïllada, sinó davant tota una estratègia de desmantellament d'infraestructures i de recursos culturals, que amenaça amb retrotraure'ns a una situació de penúria cultural. Així ho prova el fet que una decisió semblant s'acaba d'adoptar en relació al circuit de música, la Xarxa Musical Valenciana. I també en este cas s'ha procedit amb total opacitat: fa unes setmanes es va rebre una comunicació de l'Institut Valencià de la Música en sentit anàleg, i no hi ha hagut cap més contacte ni més explicacions al respecte. El *colp de gràcia* a ambdós circuits no pot ser una mera coincidència.
16. Tots eixim perdent amb este tipus de decisions: els ajuntaments, els teatres i les sales, les companyies professionals de teatre i dansa (en particular les valencianes), les empreses de producció i distribució, els actors i les actrius, els ballarins i les ballarines, els nombrosos professionals i empreses que giren a l'entorn del sector... i el públic, és a dir, els ciutadans, per als qui se suposa que treballem tots. El sector de les arts escèniques en el seu conjunt, un sector

d'impacte socioeconòmic important i creixent, es veurà dràsticament retallat i pot retrocedir a nivells que feia temps havíem superat.

17. Ningú no li nega a la Generalitat la capacitat de regular i planificar el sector, ni tampoc la necessitat de realitzar retalls en les despeses per superar el seu greu dèficit pressupostari o el seu desmesurat endeutament, però el que sembla haver-hi darrere d'esta mesura, presa a esquenes de tots (ajuntaments, programadors, companyies, sales,...) no és un simple ajust pressupostari, sinó, a més, una operació destinada a assegurar el control de tot un sector del món de la cultura, desmantellant les estructures que el sostenien. El resultat, amb total seguretat, serà un empobriment de la vida cultural dels nostres municipis.
18. És crucial recuperar, en clau democràtica, el sentit de la descentralització i de la cooperació, així com reinstaurar el respecte i la confiança interinstitucional.
19. Per tots estos motius, sol·licitem a la Conselleria de Cultura que suspenga l'aplicació de l'Ordre 1/2010, de 26 de gener, i es mostre disposada a negociar amb els ajuntaments i amb totes les instàncies i professionals implicats (programadors, actors i ballarins, professionals del sector, companyies, empreses de producció i de distribució, sales... i usuaris) un pla de relançament del sector valencià de l'espectacle.
20. Els gestors i programadors del Circuit de Teatres de la Generalitat, en virtut de la nostra responsabilitat professional i la nostra obediència municipal, desitgem fer públiques estes consideracions per a coneixement dels ciutadans, representants municipals i professionals i associacions del sector. La nostra convicció és que una societat culta i avançada com la de la nostra Comunitat no consentirà este retrocés de les polítiques culturals i sabrà exigir als seus governants el compromís necessari amb la cultura.

ASSOCIACIÓ DE GESTORS CULTURALS DEL PAÍS VALENCIÀ

1 de febrer de 2010